

การผลักดันนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศ : มิติด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

The Role of Anti-Terrorism in the Country : Human Resource Management

ดวงตา ราชอาษา¹, ภัคดี โพธิ์สิงห์², สัญญา เคนาภูมิ³

Duangta Rach-a-Sa¹, Pakdee Phosing², Sanya Kenaphoom³

บทคัดย่อ

การดำเนินนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายให้ประสบความสำเร็จได้นั้น การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อรับมือกับการต่อต้านการก่อการร้ายอาจจะต้องทำภายใต้บริบทที่ว่า แสวงหาพันธมิตรต่อสู้ร่วมกัน ทั้งทั้งสังคม ชุมชนระหว่างประเทศ แต่ปฏิบัติการต่อสู้บนพื้นฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น และความชำนาญในยุทธภูมินั้นๆ เพราะจากการศึกษาการดำเนินการดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นต้นแบบอย่างสหรัฐอเมริกา นั้น สรุปได้ว่า สงครามการต่อต้านการก่อการร้ายไม่สามารถมองเห็นจุดสิ้นสุดได้ ดังนั้น การดำเนินนโยบายจึงควรมีความรอบคอบ และพิจารณาอย่างถ่วงถือนในการร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศให้ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งควรการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มากขึ้น เพราะการต่อต้านการก่อการร้าย จะประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยความเป็นพันธมิตรระหว่างประเทศต่างๆ ภายในเอเชียเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการผลักดันและเร่งส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ARF) ในการผลักดันการต่อต้านการก่อการร้าย โดยอาศัยการให้

¹ นักศึกษา ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Graduate Student of D.P.A. (Public Administration), Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

^{2,3} Assistant Professor, Lecturer, of Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

ผลประโยชน์ต่างตอบแทนแก่รัฐที่ให้ความร่วมมือ เพื่อป้องกันปัญหาการก่อการร้ายจากภายนอกการผลักดันนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศ จะส่งผลให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคงของราชอาณาจักร ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : นโยบายการต่อต้านการก่อการร้าย, การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

Abstract

To release an effective strategy to counter terrorism relies on management of human resources. That is, the international community is in need of formation of an alliance to counter terrorism while the strategy is on the basis of indigenous culture and military expertise for particular areas. However, after looking at the U.S.'s attempts to counter terrorism, it is likely that there would be no termination in stopping terrorism. Therefore, it is required to release the strategy to counter terrorism in the country cautiously and wisely. Besides, the country should establish a better relationship with other countries because effective counter- terrorism requires harmonious relationships among Asian countries. ASEAN Regional Forum (ARF) involves in encouraging political collaboration and mutual assistance on matters of terrorism. In addition, to provide mutual benefits to each government is believed to prevent external terrorism. Moreover push policy to combat terrorism within the country. Will contribute to the stability and security of the kingdom. This will enable Thailand to develop the social, economic, political and even better.

Keywords : Counter-terrorism Strategy, Management of Human Resources

บทนำ

การก่อการร้าย (Terrorism) เป็นกิจกรรมที่ทำให้ประชาคมโลกต้องตกอยู่ในความหวาดกลัว การก่อการร้ายได้ส่งผลทำให้ประชาคมโลกสูญเสีย ชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก ปัจจุบันยังคงมีผู้ที่ไม่เข้าใจในกิจกรรมการก่อ การร้ายว่าคืออะไร และมีสาเหตุอะไรจึงต้องมีการก่อการร้ายเกิดขึ้นในศตวรรษแรก และดำเนินเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน ตลอดระยะเวลา การก่อการร้ายได้มีพัฒนาการอย่างรุนแรงและขยายวงกว้างออกไป โดยเฉพาะเมื่อมีการเชื่อมโยงกับประเด็นทางการเมือง ปัจจุบันศตวรรษที่ 21 ความรุนแรงจากการก่อการร้ายได้ทวีมากขึ้นดัง ตัวอย่าง เหตุการณ์ 9/11 ณ อาคาร เวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ที่ชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมากต้องสูญเสียชีวิตเพราะการก่อการร้าย ปัจจุบันปัญหาการก่อการร้ายภายในประเทศไทยที่เริ่มปะทุขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมและมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องนับถึงเวลานี้ได้สิบสองปี (2547-2559) สถานการณ์ ยังไม่สามารถควบคุมได้ อำนาจไม่อาจเข้าถึงในบางพื้นที่ แม้แต่ในเขตเมือง เช่น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้ก่อการร้ายสามารถทำการวาง ระเบิดในอาคารที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการบาดเจ็บ ล้มตาย สูญเสียทรัพย์สินอย่างมาก และที่สำคัญที่สุดคือภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยถูกทำลายโดยสิ้นเชิง

ในอดีตที่ผ่านมาการก่อการร้ายนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่การบรรลุผลประโยชน์ของกลุ่มที่เคลื่อนไหวโดยใช้การก่อการร้ายอย่างกว้างขวาง ในยุคสงครามเย็น การก่อการร้ายได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำสงครามปฏิวัติของประเทศโลกสังคมนิยม ดังที่รู้จักกันดีในนามของการร้ายคอมมิวนิสต์ ทำให้ประเทศในโลกสังคมนิยม อันมีสหภาพโซเวียตและจีน สามารถบรรลุผลสำเร็จในการใช้การก่อการร้ายอย่างกว้างขวาง ในโลกเสรีก็เช่นเดียวกัน การก่อการร้ายได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยมีผู้นำของโลกเสรี คือ สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ดำเนินการ หลังสิ้นสุดยุคสงครามเย็น สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลกเปลี่ยนแปลงไป การก่อการร้ายเป็นปรากฏการณ์หนึ่ง ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงของโลกหลังยุคสงครามเย็น ซึ่งในที่สุดแล้ว การก่อการร้ายเป็นปรากฏการณ์หนึ่ง ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงของโลกหลังยุคสงครามเย็น โดยที่การก่อการร้ายได้สร้างความเสียหายให้กับหลายประเทศในโลก ไม่เว้นแม้แต่ประเทศ

มหาอำนาจอันดับหนึ่งในโลกหลังยุคสงครามเย็น อย่างเช่น สหรัฐอเมริกาจากเหตุการณ์ 9/11 หรือเหตุการณ์การก่อการร้าย ซึ่งผู้ก่อการร้ายใช้เครื่องบินพุ่งชนอาคารเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ และอาคารเพนตากอน อันเป็นสถานที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 หลังจากนั้นการก่อการร้ายได้ขยายเครือข่ายการปฏิบัติการออกไปทั่วโลก สร้างความเสียหายและความหวาดกลัวให้กับประชาคมโลกอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง (Lee, J., 2005)

ประเทศไทย เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายดังกล่าว เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นเหตุการณ์ที่มีผลสืบเนื่องมาจากการก่อการร้ายสากลที่มีเครือข่ายปฏิบัติการทั่วโลกอยู่ในขณะนี้ อีกทั้ง ภายหลังเหตุระเบิดขึ้นบริเวณศาลพระพรหม หน้าโรงแรมแกรนด์ไฮแอท เอราวัณ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ภาพข่าวการระเบิดก็แพร่สะพัดไปในสื่อต่างประเทศหลากหลายสาขา ถึงสภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บที่ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสักการะศาลพระพรหม ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะการเผยแพร่ผ่านสถานีโทรทัศน์ซีเอ็นเอ็น แห่งสหรัฐอเมริกา รายงานสดภาพที่เกิดเหตุ และเชิญผู้สื่อข่าวประจำประเทศไทยมาเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อการร้าย นักเศรษฐศาสตร์ มาวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทย โดยเนื้อหาทั้งหมดแสดงถึงว่าประเทศไทยกำลังเผชิญภัยที่อาจจะมาจากการก่อเหตุของกลุ่มการเมืองเก่า การก่อการร้ายจากต่างชาติ หรือการก่อการร้ายโดยกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบทางใต้ของประเทศไทย อีกทั้งยังพบว่า มีผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงจากกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ให้ความเห็นผ่านสื่อซีเอ็นเอ็น ในช่วงหลังเกิดเหตุด้วยว่าอาจจะมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มรัฐอิสลาม (ไอเอส) จะแผ่อิทธิพลเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย ด้วยเช่นกัน (Kom Chad Luek., 2015)

จากอันตรายเป็นดั่งกล่าวข้างต้น บทความนี้จะกล่าวถึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศ โดยอาศัยแนวทางการร่วมมือต่างๆ ของภูมิภาคเอเชีย และเสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการป้องกันและปราบปรามการคุกคามจากการก่อการร้าย พร้อมทั้งเสนอแนวคิดของการปรับตัว และการดำเนินนโยบายของผู้นำรัฐบาลภายในประเทศไทย โดยศึกษา

จากเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและที่มาที่ไปของนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยทำการศึกษาผลกระทบของการต่อต้านการก่อการร้ายที่ส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทย และดำเนินการศึกษาความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์หรือประเด็นการเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประเด็นดังกล่าว

การดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาค

การดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อผลักดันให้ประเทศต่างๆ ภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้บรรจวาระของการต่อต้านการก่อการร้ายในเวทีการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหรือเรียกโดยย่อ ว่า APEC ซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นเวทีประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสร้างกลไกความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ARF) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Imperial, N., 2005)

1. การผลักดันวาระการต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมเอเปค

เพราะนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วินาศกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 ที่ส่งผลให้ประเทศสหรัฐอเมริกา ประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้าย โดยผู้นำสหรัฐฯ ได้อาศัยเวทีเอเปคสนับสนุนการต่อต้านการก่อการร้าย ดังจะเห็นได้จากการประชุมสุดยอดผู้นำเอเปคครั้งที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 ณ นครเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งนับเป็นการประชุมครั้งแรกที่ผู้นำเอเปคพบปะกันภายหลังเหตุการณ์ก่อการร้ายครั้งรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา การประชุมครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่บรรจวาระเกี่ยวกับความมั่นคงในการเจรจา ซึ่งประธานาธิบดีของสหรัฐฯ ขณะนั้น ได้เดินทางมาร่วมประชุม โดยเรียกร้องให้ผู้นำเอเปคร่วมกันประณามพฤติกรรมของกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งในขณะนั้นท่าทีของผู้นำจีนมีการหวั่นเกรงว่า การผลักดันเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายจะบดบังและครอบงำการเจรจาทางการค้าอื่นๆ ในกรอบเอเปค ฉะนั้น ขอบเขตการหารือในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย จึงมุ่งไปที่ผลกระทบของการก่อการร้ายต่อระบบเศรษฐกิจ การค้า และการเดินทางของ

ประชาชน โดยผู้นำเอเปคเห็นพ้องกันว่าการก่อการร้ายนั้น เป็นการคุกคามโดยตรงต่อเสรีภาพและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจตามวิสัยทัศน์ของเอเปค นอกจากนั้นเขตเศรษฐกิจทั้ง 20 ซึ่งไม่นับรวมเขตเศรษฐกิจได้ห้วน ก็ได้ร่วมลงนามในแถลงการณ์ต่อต้านการก่อการร้าย

ในการประชุมผู้นำเอเปคครั้งต่อมาที่จัดขึ้นที่เมือง ลอส คาบอส ประเทศเม็กซิโก ภายใต้การผลักดันของสหรัฐอเมริกา การประชุมจึงให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้ายอย่างชัดเจน เพราะเหตุการณ์ก่อการร้ายครั้งรุนแรงที่เกาะบาห์ลี ในวันที่ 12 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2545 ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าการประชุมเอเปคไม่นาน ได้ตอกย้ำความรู้สึกถึงภัยของการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามข้อริเริ่มของสหรัฐฯ ในการประชุมครั้งที่ 10 ที่เม็กซิโก จึงมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism Action Plan) รายละเอียดครอบคลุมทั้งด้านการขนส่งสินค้า เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยของการค้าในภูมิภาค และการป้องกันการก่อการร้ายทางอิเล็กทรอนิกส์ การป้องกันการก่อการร้ายในด้านการขนส่ง โทรคมนาคม ตลอดจนการจัดแหล่งเงินทุนที่อาจใช้ในการสนับสนุนผู้ก่อการร้าย

ส่วนในแถลงการณ์ร่วมของผู้นำ 21 เขตเศรษฐกิจ ในการประชุมเอเปค พ.ศ. 2546 ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย ภายใต้การผลักดันของประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู. บุช ที่เดินทางมาร่วมประชุม ท่ามกลางการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ผู้นำเอเปคเห็นพ้องต้องกันว่า การก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามอย่างร้ายแรงต่อการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และความมั่นคงปลอดภัยของประชาชน โดยผู้นำเอเปค เน้นย้ำว่าจะดำเนินมาตรการทุกประการที่จำเป็น โดยไม่ลังเลในการที่จะทำลายกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศต่างๆ ที่เป็นภัยคุกคามต่อเขตเศรษฐกิจเอเปค รวมทั้งกำจัดการแพร่กระจายของอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง เพราะถ้าอาวุธดังกล่าวตกอยู่ในมือของผู้ก่อการร้าย จะเป็นภัยอย่างยิ่ง นอกจากนั้น เขตเศรษฐกิจเอเปคจะยับยั้งไม่ให้ผู้ก่อการร้ายได้ครอบครองจรวดต่อต้านอากาศยานแบบพกพา ซึ่งสามารถใช้ยิงเครื่องบินโดยสารพลเรือน โดยดำเนินนโยบายการควบคุมการผลิต การเก็บรักษาและการจำหน่ายให้เข้มงวดมากขึ้น

การประชุมครั้งที่ 11 ดังกล่าว ผู้นำเอเปคได้ตกลงในการประสานงานกิจกรรมต่อต้านการก่อการร้ายให้ดียิ่งขึ้น โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้การรักษาความปลอดภัยบริเวณสนามบินและท่าเรือทั้งหลาย รวมทั้งสกัดกั้นการไหลเวียนของเงินทุน เพื่อการก่อการร้าย โดยเอเปคจะให้การสนับสนุนการใช้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้โดยสารระหว่างประเทศล่วงหน้าร่วมกัน และตรวจสอบพัฒนาการของความเคลื่อนไหวในระดับภูมิภาคของระบบการเตือนภัย เพื่อป้องกันผู้เดินทางทางอากาศ เป็นต้น

2. การผลักดันวาระการต่อต้านการก่อการร้ายในการประชุมเออาร์เอฟ

ปัญหาการต่อต้านการก่อการร้ายได้เข้าสู่วาระของการประชุมเออาร์เอฟ จากการรับรองข้อเสนอแนะของที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเกี่ยวกับทิศทางในอนาคตของเออาร์เอฟที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือด้านต่อต้านการก่อการร้าย รวมทั้งจัดการประชุมการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ (Inter-sessional Meeting on Counter-Terrorism and Transnational Crime—ISM on CT/TC) เพื่อเป็นกลไกในการพิจารณาปัญหาการก่อการร้ายโดยเฉพาะ ซึ่งการประชุมครั้งที่ 1 จัดขึ้นที่มาเลเซีย ในหัวข้อความมั่นคงตามแนวชายแดน ระหว่างวันที่ 21 – 22 มีนาคม พ.ศ.2547 และในการประชุมเออาร์เอฟ ครั้งที่ 10 เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2546 ได้กำหนดทิศทางการทำงานของเออาร์เอฟ โดยผลักดันให้มีการดำเนินการสืบค้นยิ่งขึ้นในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายสากล โดยที่ประชุมได้ออกแถลงการณ์เกี่ยวกับความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายว่าด้วยความมั่นคงชายแดน และมีการจัดตั้งศูนย์เพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ (Khong, Y. F., & Nesadurai, H. E., 2007)

การประชุมการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 2 จัดขึ้นที่ฟิลิปปินส์ในหัวข้อความปลอดภัยในการขนส่ง ระหว่างวันที่ 30 – 31 มีนาคม พ.ศ. 2547 และในการประชุมครั้งที่ 3 ที่ไทย และแคนาดา เป็นเจ้าภาพ จัดขึ้นที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 6 – 8 เมษายน พ.ศ. 2548 การประชุมมีเป้าหมายในการส่งเสริมความร่วมมือด้านเทคนิค เพื่อช่วยส่งเสริมความมั่นคงในด้านต่างๆ ซึ่งรวมทั้งความมั่นคงตามแนวชายแดน และความปลอดภัยในการขนส่งให้สามารถมีผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยที่ประชุมมีข้อสรุปที่สำคัญ ดังนี้

1. ทำให้ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองมีความรวดเร็วทันทั่วทั้งที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากขึ้น

2. ขยายความสัมพันธ์ทวิภาคีในเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองระหว่างรัฐสมาชิกในเออาร์เอฟให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกคู่ประเทศเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระดับพหุภาคีในอนาคต

3. ปฏิบัติตามข้อตกลงขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ในเรื่องมาตรฐานเพื่อความปลอดภัยสำหรับเอกสารเดินทาง

4. พิจารณาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านกฎหมายเกี่ยวกับการนำข้อมูลและข่าวกรองไปใช้ในการดำเนินคดี และให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวระหว่างกัน

5. สนับสนุนให้มีการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายระหว่างกันและปรับปรุงกลไกเกี่ยวกับความร่วมมือด้านกฎหมาย อาทิ การส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น

6. กระชับความร่วมมือด้านการเสริมสร้างศักยภาพ ด้วยการฝึกอบรมและการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคาม และทักษะการปฏิบัติการ

นอกจากนั้นในการประชุมเออาร์เอฟ มีการร่วมมือกันในการบังคับใช้กฎหมายและร่วมมือกันในด้านข่าวกรอง การระงับช่องทางการสนับสนุนทางการเงินของผู้ก่อการร้าย การเพิ่มความเข้มข้นในความมั่นคงตามแนวพรมแดนที่เกี่ยวข้องด้วยการเคลื่อนย้ายประชากร สินค้า และเอกสารข้อมูล การเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางทั้งทางถนน ทางรถไฟ ทางทะเล และทางอากาศ ตลอดจนการขนถ่ายก๊าซทางท่อ ซึ่งรวมไปถึงการต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น การผลักดันเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายตามนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา นั้น นำมาซึ่งการดำเนินนโยบายหลายประการที่เป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัยในการขนส่ง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เพื่อป้องกันการก่อการวินาศกรรมที่จะมีขึ้น เหนือสิ่งอื่นใด นโยบายต่อต้านการก่อการร้ายที่สหรัฐฯ ผลักดันนั้นทำให้สหรัฐฯ กลับเข้ามามีบทบาทที่ชัดเจนในการสร้างอิทธิพล

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินนโยบายการต่อต้านการก่อการร้าย จากการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ในฐานะประเทศไทยเป็นสมาชิกของเออาร์เอฟ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันประเทศสมาชิกอื่นๆ ในเออาร์เอฟ ซึ่งความสำคัญทางยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ มีเหตุผลหลายประการ ดังนี้ (Klaithaptim, Juthathip., 2555)

1. ความสำคัญในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ กล่าวคือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลก เพราะตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกอันเป็นทางเชื่อมต่อระหว่างเอเชีย อเมริกาและยุโรป ประกอบกับการเป็นศูนย์กลางแห่งการเดินเรือระหว่างประเทศทางช่องแคบมะละกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมีความสำคัญต่อประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป และมหาอำนาจอื่นๆ อีกจำนวนหลายประเทศด้วยกัน ทั้งในแง่ของยุทธศาสตร์การทหาร ในน่านน้ำแปซิฟิก และการทำธุรกิจระหว่างประเทศด้านพาณิชย์นาวี สหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในแง่ของการปิดล้อมคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่ยุคสงครามเย็น ในขณะเดียวกันบริเวณคาบสมุทรมาลายู ช่องแคบมะละกา ตลอดจนหมู่เกาะต่างๆ ในอินโดนีเซีย มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกลุ่มก่อการร้ายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเจมา อิสลามียาร์ในการใช้ยุทธวิธีแบบโจรสลัดก่อวินาศกรรมการเดินเรือและกิจการพาณิชย์นาวีของชาติตะวันตก ตลอดจนการเป็นแหล่งซ่องสุมกำลังพลและศูนย์กลางแห่งการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ซึ่งเชื่อมโยงกับกลุ่มอัลเคดาร์ของบิน ลาเดน จากความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงส่งผลให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อความมั่นคงต่อประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ดังนั้น ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ เหล่านี้จึงไม่ปรารถนาให้ภูมิภาคนี้ถูกคุกคามหรือถูกปิดล้อมโดยขบวนการก่อการร้าย

2. ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์และศาสนา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่ประกอบด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติและศาสนา เช่น มาเลเซียประกอบด้วยประชาชนเชื้อสายมาเลย์ อินเดียน และจีน ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีอัตลักษณ์และขนบธรรมเนียมที่เป็นของตนเอง ฟิลิปปินส์ประกอบด้วยประชาชนส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และยังมีกลุ่มอิสลามหัวรุนแรงทางตอนใต้ของ

เกาะมินดาเนา ซึ่งมีการรวมตัวกันเพื่อแยกตัวเป็นรัฐเอกราชจากรัฐบาลฟิลิปปินส์ อินโดนีเซียแม้จะมีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็มี ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชนที่อยู่ตามเกาะต่างๆ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา ประกอบกับการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของกระแสนิยม ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมอิสลามแบบจารีตนิยม อิสลามสายกลาง และวัฒนธรรมอเมริกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความหลากหลายทางชาติพันธุ์และความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่เร่งให้การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทวีความรุนแรงมากขึ้น เพราะความขัดแย้งทางชาติพันธุ์และศาสนาที่หลากหลาย

3. ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และนโยบายเอนเอียงไปทางตะวันตกของกลุ่มรัฐบาล ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ถูกใช้เป็นเครื่องมือของขบวนการก่อการร้ายในการสร้างอุดมการณ์และความเป็นเอกภาพขององค์กรในการก่อวินาศกรรมและแบ่งแยกดินแดน เช่น กลุ่มก่อการร้ายในประเทศไทย ได้นำเอามิติทางประวัติศาสตร์มาสร้างอุดมการณ์เพื่อก่อตั้งรัฐปัตตานีในความพยายามแยกตัวออกจากประเทศไทย หรือถ้าหากพิจารณาจากประวัติศาสตร์การทูตในยุคสงครามเย็น ประเทศไทยกับฟิลิปปินส์ต่างเป็นพันธมิตรทางการทหารของสหรัฐอเมริกาภายใต้กรอบซีโต้และสงครามเวียดนาม ดังนั้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมีความสำคัญต่อสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านการก่อการร้าย โดยอาศัยฐานทัพ ระบบพันธมิตรและความเชื่อมโยงทางยุทธศาสตร์ในยุคสงครามเย็น เข้าสนับสนุนการปิดล้อมการก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะเดียวกันรัฐบาลต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ล้วนดำเนินนโยบายเอนเอียงไปทางตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ โดยนำแนวทางทุนนิยมประชาธิปไตยมาปรับใช้ในการพัฒนาประเทศ และร่วมต่อต้านการก่อการร้ายกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มก่อการร้ายภายในประเทศ เช่น ความขัดแย้งกับกลุ่มกบฏอาเงะและเจมา อิสลามียาร์ ซึ่งเป็นอิสลามหัวรุนแรงและต่อต้านสหรัฐอเมริกา

4. ประเด็นเสถียรภาพทางการเมืองและปัญหาทางเศรษฐกิจ ประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ต่างประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมือง การทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการ การกระจาย

รายได้ที่ไม่ทั่วถึง ตลอดจนความหละหลวมของมาตรการ ตรวจคนเข้าเมืองและระบบรักษาความปลอดภัย ส่งผลให้ประเทศเหล่านี้กลายเป็นฐานปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้าย ตลอดจนเป็นการกลายเป็นแหล่งฟอกเงินและขนถ่ายอาวุธโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และการประกอบธุรกรรมผิดกฎหมายกับผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อนและส่งผลอย่างยิ่งต่อความมั่นคงภายในและความมั่นคงระหว่างประเทศ

5. ความสำคัญทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานราคาถูก ตลอดจนมีการรวมกลุ่มทางภูมิภาคในกรอบของอาเซียนเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จากเหตุผลข้างต้นทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่จับตามองของนักลงทุนต่างชาติ เพื่อขยายตลาดและระบายสินค้า ขณะเดียวกันภูมิภาคนี้ยังมีความสำคัญต่อสหรัฐอเมริกาในการถ่วงดุลอำนาจกับจีน อินเดีย และญี่ปุ่น ซึ่งล้วนแล้วแต่มีบทบาทเศรษฐกิจกับอาเซียนในกรอบของอาเซียน +3 ซึ่งทางประเทศสหรัฐอเมริกาเล็งเห็นความสำคัญนี้ จึงได้พยายามเข้ามามีบทบาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในขณะเดียวกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีความสำคัญต่อขบวนการก่อการร้าย เนื่องจากประเทศส่วนใหญ่ล้วนตกอยู่ใต้อิทธิพลของทุนนิยม ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการก่อวินาศกรรม

นโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศไทย

ประเทศไทยมีองค์กรประสานการปฏิบัติ เรียกว่า ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตค.) อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกองบัญชาการทหารสูงสุด ในนามศูนย์อำนวยการร่วม 106 ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติและสนับสนุนหน่วยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งทางด้านบุคลากรและยุทธโธปกรณ์ โดยให้ส่วนราชการต่างๆ โดยเฉพาะ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถือเป็นความเร่งด่วนระดับต้น และให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้ตามความเหมาะสม ขณะเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากลเป็นไปอย่างมีเอกภาพสอดคล้องกับข้อบังคับ กฎหมาย และพันธกรณีระหว่างประเทศ รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดมาตรการดำเนินการดังนี้

- ไม่ยินยอมต่อข้อเรียกร้องของกลุ่มก่อการร้ายใดๆ

- ให้มีการยืดหยุ่นในการเจรจาและใช้มาตรการแก้ไขจากเบาไปหาหนัก โดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ ชื่อเสียง และเกียรติภูมิ พันธกรณีระหว่างประเทศ และผลกระทบกระเทือนทุกด้าน
- ให้มีการประสานงานกับต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากล
- ผู้ก่อการร้ายที่กระทำต่อทรัพย์สินและชีวิตคนไทยในต่างประเทศจะดำเนินการลงโทษโดยศาลไทย
- หากมีปัญหาในการปฏิบัติรัฐบาลจะเป็นผู้ตัดสินใจและสั่งการเป็นกรณีๆ ไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์
- ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ยึดถือแนวความคิดในการดำเนินการตามนโยบายการแก้ไขปัญหา การก่อการร้ายสากล เป็นหลัก และจัดให้มีการพัฒนาบุคลากร อารุญโทปกรณ์ และระบบการข่าวที่สามารถเตรียมพร้อม และเผชิญหน้าได้ตลอดเวลา โดยมีศักยภาพและประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ

ดังนั้น ในทางปฏิบัติ ประเทศไทยยังคงยึดมั่นในนโยบายการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายสากลปี 2540 พร้อมทั้งมีการฝึกทบทวนเพื่อความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นประจำ กับทั้งมีการ ฝึกทดสอบแผนเผชิญเหตุอยู่เป็นระยะๆ ในส่วนของหน่วยปฏิบัติการพิเศษสำหรับการแก้ปัญหาดังกล่าวจากเหล่าทัพและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็ได้มีการฝึกทบทวนตามวงรอบที่กำหนดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยได้รับความร่วมมือจากมิตรประเทศในการฝึก ศึกษา และการเจรจาต่อรองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีหน่วยปฏิบัติงานเฉพาะในลักษณะหน่วยจู่โจมหรือหน่วยเคลื่อนที่เร็วเพื่อเผชิญหน้ากับการก่อการร้ายสากล เพราะหน่วยปฏิบัติการพิเศษที่มีอยู่ยังเป็นเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับการต่อต้านการก่อการร้าย

จากการวิเคราะห์นโยบายของการต่อต้านการก่อการร้ายของต่างประเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยนั้น พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในด้านภารกิจและหน้าที่ในอนาคต ทั้งฝ่ายรัฐบาลและความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคเอเชียด้วยกันนั้น ตลอดจนการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ สามารถสรุปเป็นแนวทางของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ท่ามกลางภัยคุกคามของการก่อการร้ายในยุคปัจจุบันได้ ดังนี้ (Rosand, E., 2003)

1. ต้องเน้นที่การพัฒนาปฏิบัติการในระดับประเทศ จากการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. ต้องมีการพัฒนาความรู้ทางยุทธศาสตร์และด้านอาวุธ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารให้กับบุคลากร
3. ต้องมีการขยายยุทธศาสตร์และองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยเน้นที่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นสำคัญ
4. ต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศที่ต้องปฏิบัติ โดยศึกษาแนวทางจากยุทธศาสตร์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรจากองค์การที่ประสบผลสำเร็จของต่างประเทศ
5. ต้องเน้นบุคลากร เป็นศูนย์กลางของการสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการเป็นสำคัญ
6. ต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์จากศิลปะของการทำสงครามมาเป็นยุทธศาสตร์แบบผสมผสาน โดยรวมวิทยาศาสตร์ของการทำสงครามเข้าไปด้วย
7. ต้องสร้างระบบการประสานงานและสร้างความร่วมมือ ที่จะหลอมให้ยุทธศาสตร์ทั้งหลายสามารถถือถือเป็นหนึ่งเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. ต้องสร้างยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปอย่างทันทั่วทั้งที่ โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศไทยนั้น จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ล้วนขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ว่าจะสามารถพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของตนเองให้สามารถรับมือกับภัยของการก่อการร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างไรรูปแบบได้มากน้อยเพียงไร เพราะอาจจะเกิดขึ้นที่ไหนหรือเมื่อไหร่ก็ได้ นอกจากนี้แล้วการที่รัฐบาลไทยสามารถช่วงชิงจิตใจจากมวลชนไว้ได้หรือไม่ ก็เป็นหัวใจสำคัญของการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ความสัมพันธ์ของนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

ความสัมพันธ์ของนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ จะต้องพัฒนาศักยภาพขององค์การศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ศตก.) ที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกองบัญชาการทหารสูงสุด ในนามศูนย์อำนวยการร่วม 106 ทำหน้าที่ประสานการปฏิบัติและสนับสนุนหน่วยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งทางด้านบุคลากรและยุทธโศปกรณ์ โดยให้ส่วนราชการต่างๆ โดยเฉพาะ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถือเป็นความเร่งด่วนระดับต้น และให้สำนักงานประมาณจัดสรรงบประมาณให้ตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยของการก่อการร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างไรรูปแบบได้อย่างเต็มประสิทธิภาพอีกทั้งมีความพร้อมต่อการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้แล้วการที่รัฐบาลไทยสามารถช่วงชิงจิตใจจากมวลชนไว้ได้หรือไม่ ก็เป็นหัวใจสำคัญของการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์

บทสรุป

การดำเนินนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายให้ประสบความสำเร็จได้นั้น การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อรับมือกับการต่อต้านการก่อการร้าย อาจจะต้องทำภายใต้บริบทที่ว่า แสวงหาพันธมิตรต่อสู้ร่วมกัน ทั้งทั้งสังคม ชุมชนระหว่างประเทศ แต่ปฏิบัติการต่อสู้บนพื้นฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น และความชำนาญในยุทธภูมินั้นๆ เพราะจากการศึกษาการดำเนินการด้านนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นต้นแบบอย่างสหรัฐอเมริกา นั้น สรุปได้ว่า สงครามการต่อต้านการก่อการร้ายไม่สามารถมองเห็นจุดสิ้นสุดได้ ดังนั้น การดำเนินนโยบายจึงควรมีความรอบคอบ และพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถี่ในการร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายภายในประเทศให้ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งควรพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มากขึ้น เพราะการต่อต้านการก่อการร้าย จะประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยความเป็นพันธมิตรระหว่างประเทศต่างๆ ภายในเอเชียเข้ามาร่วมมือด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการผลักดันและเร่งส่งเสริมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย

และแอฟฟิค (ARF) ในการผลักดันการต่อต้านการก่อการร้าย โดยอาศัยการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนแก่รัฐที่ให้ความร่วมมือ เพื่อป้องกันปัญหาการก่อการร้ายจากภายนอก

เอกสารอ้างอิง

- Imperial, N. (2005). *Securitisation and the Challenge of ASEAN Counter-terrorism Cooperation*. working paper, Hong Kong : University of Hong Kong, 2005). Also see Alan Collins, "Securitization, Frankenstein's Monster and Malaysian Education," *Pacific Review*, 18, 565-86.
- Khong, Y. F., & Nesadurai, H. E. (2007). *Hanging together, institutional design, and cooperation in Southeast Asia : AFTA and the ARF*. Crafting cooperation : regional international institutions in comparative perspective, 32-82.
- Klaithapim, Juthathip. (2555). *Terrorism in Southeast Asia*. Bangkok: Kasetsart University.
- Kom Chad Luek. (2015). *Foreign reaction to the bombs in Bangkok*. Retrieved December 10, 2015, from <http://www.komchadluek.net/detail/20150819/211871.html>
- Lee, J. (2005). *Juggling Counter-Terrorism and Trade, the APEC Way : APEC's Leadership in Devising Counter-Terrorism Measures in Compliance with International Trade Norms*. UC Davis J. Int'l L. & Pol'y, 12, 257.
- Rosand, E. (2003). Security council resolution 1373, the counter-terrorism committee, and the fight against terrorism. *American Journal of International Law*, 333-341.